

gennemført under Finansminister Estrup paa Grundlag af et privat Forslag fra bl. a. daværende Folketingsmand Herman Trier. Loven er af 29. Marts 1887, og dens Titel lyder: Lov om Laan til Ombygning af overbebyggede og usunde Bydele i København eller Købstæderne og Opførelse af Arbejderboliger. I den første Paragraf bemyndiges Finansministeren til mod passende Sikkerhed at yde Laan til Byggeforetagender, som enten iværksættes af Kommuner eller efter Planer, som vedkommende Kommunalbestyrelse har godkendt, saafremt Ministeren skønner, „at det paa-gældende Byggeforetagende er af væsentlig Betydning for Sundhedstilstanden, og særlig naar derved tilvejebringes gode Arbejderboliger eller Bygninger, der paa anden Maade virker til Arbejdsklassens Vel, saasom til Brug for Borger- og Almueskoler, Vaske- og Badeanstalter, offentlige Læsestuer o. l.“ Som man vil se, tager disse Bestemmelser et meget vidt Sigte, og sammenlignet hermed er det i Lovens § 2 fastsatte Laanebeløb af i alt 1 Mill. Kr., der skal forslaa for en Periode af 10 Aar, altsaa indtil 1897, unægtelig saare beskedent. Ikke desto mindre forsløg Pengene rigeligt. Der blev efter denne Lov ikke bevilget Laan til mere end et Beløb af i alt 417 000 Kr., af hvilken Sum 150 000 Kr. gik til Arbejdernes Byggeforening i Aarhus, og saa vidt det foreligger oplyst, gik der intet som helst til Københavns Kommune.

Selv om denne første Lovgivning om Arbejderboliger var meget knap, hvad det finansielle angaar, og oven i Købet langtfra blev fuldt udnyttet indenfor den fastsatte Tid af 10 Aar, har den dog en ganske betydelig Interesse baade politisk og principielt, fordi den fremkom som et sagligt Kompromis imellem et konservativt Regeringsflertal i Landstinget og et meget talstærkt liberalt Flertal i Folketinget. Naar man erindrer, hvor lidenskabeligt Partikampen den Gang foregik, er det ejendommeligt at se en Lov fra denne Kamperperiode underskrevet af J. B. S. Estrup og gennemført med Tilslutning fra begge de hidsigt kæmpende politiske Grupper i fælles Erkendelse af, at Tilvejebringelse af gode Arbejderboliger ved Ombygning af usunde og overbebyggede Kvarterer i Byerne er en Opgave, som bør nyde Statens Støtte, dels økonomisk gennem billige Laan og dels ved, at der gives fornøden Ekspropriations-tilladelse; det hedder nemlig i Lovens første Paragraf, at de vedkommende Kommunalbestyrelser bemyndiges til at lade de i Lovens Øjemed fornødne Ekspropriationer

foretage efter Reglerne i Lov af 14. December 1857 om Gader og Veje m. m. i København.

Under Ministeriet Hørring blev den Herman Trier'ske Lov fornyet for 10 Aar til, altsaa til 1907, ved Lov af 26. Februar 1898, idet dog Laanesummernes Totalbeløb nu blev sat op til 2 Mill. Kr. for den fastsatte 10-aarige Periode. Denne nye Lov blev væsentlig stærkere benyttet end den gamle, saaledes at Statens samlede Laaneydelse paa dette Omraade allerede i Finansaaret 1902—03 havde naaet et Beløb af 2 398 000 Kr., svarende paa det nærmeste til 160 000 Kr. i aarligt Udlaan.

Imidlertid var i 1899 Loven om Tilvejebringelse af Jordlodder til Landarbejdere blevet gennemført, og Statens Udlaan i Henhold til denne Lov antog meget snart et betydeligt Omfang. Allerede i det fjerde Finansaar, 1903—04, var Udlaansbeløbenes Totalsum tæt op imod 5 Mill. Kr., altsaa næsten det dobbelte af det Beløb, som igennem 15 Aar var anvendt til sociale Byggeformaal i Byerne. Finansminister Hage gjorde da et Forsøg paa at samle Statens Udlaansvirksomhed paa forskellige Omraader ved Oprettelse af en Stats-Laanefond paa 30 Mill. Kr., og til denne Fond henførtes pr. 1. April 1904 baade de i Henhold til Lovene af 1887 og 1898 ydede Byggelaan til Byerne og Landarbejderlaanene, endvidere Laan til Hede-kommuner, Fiskerilaan og enkelte andre Udlaan.

Samme Dato som Loven om Stats-Laanefonden traadte i Kraft, nemlig den 22. April 1904, blev den gældende Lov om Byggelaan til Arbejderboliger i Byerne ophævet og erstattet med en ny Lov, som afviger fra den tidligere Lovgivning, idet den mangler Bestemmelserne om Laan til andre Byggeforetagender end Beboelseshuse. Loven gaar ud paa, at der af Stats-Laanefonden til Opførelse af gode og sunde Boliger til Arbejdere og de i økonomisk Henseende med disse ligestillede i eller i Nærheden af Købstæderne, herunder København, Handelspladserne og Landkommuner med købstadmæssig Bebyggelse, kan tilstaas Laan til Kommuner eller paa Kommunens Anbefaling til Foreninger dannede i saadant Øjemed; Laan til en Forening ydes kun paa Betingelse af, at det mulige Overskud anvendes til Fordel for Foreningens Formaal; Laanet forrentes og afdrages med 4 pCt. p. a., hvoraf 3 pCt. er aarlig Rente af den til enhver Tid skyldige Kapital og Resten Afdrag; de nærmere Vilkaar for Tilstaaelsen af saadanne Laan